

Надежда Силашки
Економски факултет, Београд

О ЕНГЛЕСКОМ У СВЕТЛУ СРПСКОГ

Предраг Новаков, *Англистичке теме*, Нови Сад,

Футура публикације, 2008, 155

Прошле године изашла је из штампе занимљива и вредна публикација др Предрага Новакова, редовног професора на Филозофском факултету у Новом Саду, Одсек за англистику, под насловом *Англистичке теме*. У књизи је сабрано 15 ранијих радова аутора, представљених јавности у форми саопштења на домаћим и међународним скуповима или претходно објављених у научним и стручним часописима, док је један чланак први пут објављен у овој публикацији. Радови су тематски подељени у три засебне целине, од којих се свака бави конкретном проблематиком, генерално повезаном са проучавањем енглеског језика у светлу српског. Радови су штампани на језицима на којима су писани, те су тако четири текста објављена на енглеском, а остали на српском језику.

Први део публикације, под насловом *Настава*, садржи три рада која се, у најширем смислу, баве наставом страних језика, првенствено енглеског. У првом раду ове тематске целине аутор разматра статус енглеског језика као *lingua franca*, заступајући став о неопходности уношења хитних промена у начин учења и предавања овог језика. Аутор се залаже за престанак заснивања приступа настави на престижном британском или америчком стандарду, те, уместо тога, подржава третирање енглеског језика као „неутралног средства за комуникацију међу различитим културама” уз истовремено „изражавање сопствених културолошких вредности” (стр. 10). У наставном смислу, такве промене подразумевају инсистирање на комуникативној, прагматичкој компетенцији, а „мање на формалним компонентама језичког знања” (стр. 14). Други рад у тематској целини посвећеној проблематици наставе разматра улогу и значај теоријских предмета попут опште лингвистике и граматике странаог језика у реформисаној настави страних језика. Аутор заступа став

да је студентима потребно понудити и интердисциплинарне курсеве као што су анализа дискурса, прагматика, психолингвистика, итд. Кад је реч о овим пређашњим, Предраг Новаков мишљења је да студентима прве године студија треба понудити тзв. *педагошку*, структурално засновану, граматiku, која би се на каснијим годинама могла гранати на специјализоване курсеве попут генеративне граматике. Трећи рад овог дела књиге, након кратког увода о значају коришћења резултата систематског контрастирања матерњег и страног језика у настави, бави се анализом грешака, превођењем и морфосинтаксичком контрастивном анализом, као најтипичнијим областима у оквиру примењене лингвистике које је потребно увести у савремену универзитетску наставу.

Друга тематска целина публикације Предрага Новакова, под насловом *Граматичке шеме*, обухвата четири рада и посвећена је појединим граматичким својствима енглеског језика, контрастивно обрађеним у односу на српски. У првом чланку овог дела књиге аутор паралелно проучава третман модалности и модалних глагола у три граматике енглеског и три граматике српског језика реномираних аутора, као и у синтакси савременог српског језика, закључујући да се модалним глаголима посвећује мања пажња у приручницима који обрађују српски језик, те да би се могући проблеми при усвајању знања о модалним глаголима у енглеском могли објаснити недовољним предзнањем о модалности у матерњем језику. Енглески перфекатски облици и њихови преводни еквиваленти предмет су проучавања другог прилога у делу *Граматичке шеме*. Контрастивно упоређујући ове облике на основу општих категорија глаголског времена и глаголског вида који постоје у оба језика, аутор истиче потребу за редефинисањем категоријалног статуса аориста, имперфекта и плусквамперфекта у српском (који се традиционално сврставају у глаголска времена), премда поседују извесна значења која их могу сврстати у посебну врсту глаголског вида. Почевши од претпоставке да интерпретација финитног глагола садашњег перфекта у енглеском језику често зависи од семантичких својстава лексичких глагола и контекста употребе, а заснивајући анализу на корпусу од 191 примера овог глаголског времена из дела Дејвида Лоџа, *Nice Work*, у претпо следњем прилогу друге тематске целине Новаков закључује да таква међузависност постоји, иако основна семантичка својства која разматра (статичност, трајност и теличност) не спречавају употребу овог глаголског времена, већ утичу на интерпретацију врсте перфекта. У последњем прилогу целине *Граматичке шеме*, аутор проучава функцију партикуле *out* на корпусу од око 100 енглеских фразних глагола, у жељи да прове-

ри да ли та партикула означава перфективност и/или теличност. Контрастивно анализирајући фразне глаголе у односу на њихове српске преводне еквиваленте (класификујући их претходно у две групе према функцијама које обављају – просторно одвајање или потпуну реализацију глаголом означене ситуације), аутор указује на сличности и разлике између енглеског и српског језика, посебно у погледу перфективности и теличности.

Трећа тематска целина, под насловом *Превођење, англицизми*, садржи највећи број прилога (осам). Прва три прилога баве се проблемима превођења, те педагошким импликацијама преводилачких грешака (илустрованим бројним аутентичним примерима из литературе преведене на српски) по наставу енглеског језика на универзитетском нивоу. У наредна три прилога Предраг Новаков указује на извесне преводилачке проблеме и дискутује о појединим преводилачким решењима у неколико белетристичких дела, као и дела из популарне психологије и криминалистичких романа, преведених са енглеског на српски језик, посебно се бавећи тешкоћама и грешкама које проистичу, између осталог, из дословног превођења идиоматских израза и колоквијалних дијалога, те дословног преношења енглеске структуре фразе или клаузе некарактеристичне за српски језик. Аутор све уочене замерке на превод детаљно, ваљано и зналачки образлаже, те илуструје бројним примерима. Превођење текстова из конкретних научних или уметничких области тема је прилога у којој аутор разматра тешкоће при превођењу текстова из области архитектуре и религије, те личних имена и географских назива. Указујући на изазовност таквог посла, аутор истиче неопходност поседовања не само лингвистичког знања, већ и широког познавања конкретне научне, стручне или уметничке области са стране преводилаца који се упуштају у овај захтеван посао. Аутор указује не само на термилошке, него и честе концептуалне, па и доктринарне разлике у превођењу верских термина, атрибута светаца у православној традицији и транскрипцији имена, илуструјући проблеме при превођењу неколиким примерима термина, те закључује како је „религија област у којој се преламају специфичности тесно повезане са културом неког друштва” (стр. 134). Нама је лично, најпре због ускостручне тематике, а затим и изврсне и примерима добро поткрепљене анализе, најзанимљивији и најкориснији био прилог о англицизмима у области маркетинга и менаџмента, релативно младим наукама које бележе убрзан развој и непрестано шире своје термилошко поље, што изискује хитну потребу за попуњавањем појмовних и лексичких празнина у терминологији на српском језику. На основу корпуса текстова објав-

љених у релевантним часописима и зборницима радова Предраг Новаков систематизује најчешће грешке при ортографској и морфосинтаксичкој адаптацији англицизама, превођењу изворних термина и процесу калкирања, посебно истичући новију тенденцију у српском – коришћење морфосинтаксичке структуре настале захваљујући огромном утицају енглеског – премодификацију именице другом именицом (нпр. *нула вредности* за *zero value*, уместо *нула вредности*). Указујући на честу појаву некритичког коришћења англицизама у српском језику уопште, а нарочито у терминологијама појединих стручних области, аутор оправдано закључује како је за преношење истоветног семантичког садржаја из једног у други језик неопходно поседовати свест не само о језичким него и о међукултуролошким разликама које често представљају препреку при интеркултурној комуникацији.

Површном читаоцу ове публикације одабране теме које аутор исцрпно обрађује могу на први поглед деловати прилично разноводно. Међутим, проблематика којом се Предраг Новаков бави у својој публикацији поседује једно значајно, свеобухватно и уједињујуће својство – сви прилози указују на потребу за редефинисањем појединих ставова у погледу третмана енглеског језика у различитим областима у настави, превођењу, терминологији. Кажимо на крају да радови објављени у публикацији *Англистичке теме* Предрага Новакова датирају из релативно дугог периода ауторове професионалне каријере, између 1997. и 2007. године, те и сâм аутор у предговору истиче да текстови сабрани у књизи „одражавају време у којем су настали”. У међувремену је објављено неколико значајних радова који се баве истоветним проблемима које је Предраг Новаков изучавао доста раније. Показало се, међутим, да многи радови сабрани у његовој публикацији садрже изврсне прогнозе потоњих дешавања у областима као што су настава енглеског језика, статус енглеског језика у свету, те у погледу промена које српски језик доживљава захваљујући огромном утицају енглеског и правој поплави англицизама у области научне терминологије. Зато ова публикација, писана јасним стилем и са конкретним и прецизно дефинисаним хипотезама и резултатима истраживања, представља значајан допринос изучавању англистике, а радови садржани у њој, захваљујући различитим перспективама на опште проблеме проучавања и коришћења енглеског језика у нас, утрли су пут бројним другим радовима у истим или сличним областима истраживања.

Прихваћено за штампу децембра 2009.